

Baumhorn Olga figyelemreméltó tehetséget árul el az arcképfestészetben, jóllehet egyénisége még nem jut kellően érvényre. Legsikerültebb alkotása K. M.-né arcképe, amely legszebb reményekre jogosítja fiatal művészünket.

Győri Aranka színes tussrajzaiban nem mindennapi dekoratív érzék megnyilatkozását látjuk; kár, hogy díszítőművészi törekvése háttérbe szorította a gondos természetmegfigyelést.

Marsovszky Szirmai Ili a színek juttat főszerepet és ebben figyelemreméltó finomságokat is mutat föl, mint például Krisztus az olajfák hegyén című kompozíciójában. Modorossága azonban említett kiválóságát teljesen ellensúlyozza és sokhelyütt teljesen érthetlenné teszi.

Turán Hacker Mária technikája minden egyes témájánál változik — szerencsésen. Kár, hogy tehetségének és felkészültségének megfelelően önmagát még nem találta meg. Nem mindennapi tehetségét dícséri Ady Párizsban című olajképe.

A „Mentor“ kiállítási helyiségében Derkovits Gyula állította ki műveit. A modern iskola híve, azonban komoly tehetsége érvényre jut minden csináltsága dacára is. Legnagyobb erénye a közvetlen meggyőző erő.

A magyar képzőművészetet nehéz csapás érte a múlt hetekben. Berlinben 64 éves korában elhunyt Paczka Ferenc idegenbe szakadt hazánkfia. A nagyközönség jellegzetes paraszt-alakjairól és egyházi tárgyú képeiről ismerte nevét, nemkülönben Emese álma című képéről, de legnagyobb hírességre tett szert Görgey Árhurról festett portréja révén.

Mányoky Ádám hazakerült Rákóczi-képével kapcsolatban nem tartjuk érdektelennek megjegyezni, hogy van neki még egy, a fejedelmet ábrázoló képe. A kép, amely a Radvánszky bárók tulajdona, a fejedelem valódi és nem eszményített képmása. A kép nagysága körülbelül ugyanakkora, mint a drezdai képe, beállítás is hasonló, csak Rákóczit főveg nélkül, pánccélban, piros bársony hermelines palástban

örökítette meg. Arckifejezése nem a másik kép szelíd, derűs benyomását kelti, hanem egy tekintélyes, tiszteletet parancsoló, erős akaratú, dacos férfi néz ránk a képről. A Saint-Simon híres memoárjaiban közölt leírás Rákócziról inkább alkalmazható erre, mint a most hazakerült képre.

Székelly Miklós.

A római nemzetközi tárlat. A múlt évi velencei kiállítás három szempontból volt kiváló jelentőségű: a modern képzőművészeti törekvések minden számottéví irányára a legrepresentatívabb alkotások világát vetette, tízennégy nemzet művészetének a háború utáni alakulásáról s ez időben elért java eredményeiről nyújtott beszédes tanúságot és az alkalmi viszonylagosság mértékeit messze meghaladó értékek tekintélyes számát sorakoztatta föl. Mind e három tekintetben jóval szűrésebb a harmadik római biennális tárlat mondanivalója. Az ötvenhat terem falán is csak zsúfolva megférő kép- és szoborrengetegben alig egy-két tucatnyi a kivételes érdemű munka, az anyag nagyobbik fele meglepően enyhe kritikával kezelt olasz művészekből való s mellettük csak hat más nemzet szerepel, láthatóan sietve összerótt, hézagos gyűjteményekkel. Így a kiállítás nem vált az európai művészet aktuális viszonyainak beszámolójává, s jelentőségének emelésére egyrészt vonzó történeti visszajelentésekkel szolgál, másfelől azért igényelhet különös figyelmet, mert egyházművészeti részében először felel nemzetközi keretek között arra a kérdésre, hogy a vallásos ihletnek milyen szerepe van a modern képzőművészeti alkotásban s lehet-e szó az egyházművészet régibb értelmében vett mai arte sacra-ról.

A retrospektív termekben néhány múlt századbéli érdemes olasz művész (Carlandi, Cabianca) és a barbizoniakkal egyidős, az olasz piktúrának ezekével rokon irányzatot jelölő possilippói iskola immár történelmi érdekűvé lett természetén tekintetünk végig, Camille Corot poétikus tájain a honi művészet számára meddővé lett nagy olasz hagyományok hódító erejét csodáljuk és Lenbach legszebb portréinak gazdag sorozatával találkozunk.

Az élő olasz művészetet többszáz név képviseli. Ismerős hangzású

csak elvétve akad köztük, a tavalyi velencei katalógusból még kétharmadrészüknél több hiányzik. Az ifjú tehetségeknek ez a tömeges jelentkezése az olasz művészi élet más területein is szembeötlő jelenség. Zenében és irodalomban hasonló túltermelés éjti gondolkodóba az embert. És valamint a kritikának évek óta olvasható virágos szavú üdvözléteivel fogadott sok nagy költői és zeneszerzői ígéret beváltása egyre késik, ez új festők és szobrászok túlnyomó sokasága is a többé-kevésbé ígéretes kezdet fokain áll s fog nyilván megrekedni.

Az utóbbi három-négy évtizednek alig van festői iránya, iskolája, sőt nagyobb egyénisége, az új technikai problémáival és stílárúsajátóságaival ne találkoznánk kísérleteik során. Sőt van köztük nem egy, aki egyéniségét egyforma sikerrel tudja elrejtetni akadémikus romok, impresszionista párák és postexpresszionista portréfoltok mögé. Magukvágtá utakon kevesen járnak és e kevesek közül is tán csak az egyetlen Primo Conti robusztuserejű kompozíciói hagynak izgató emléket a közötté tarkálló középszerűségek látványába belefáradt nézőben. Az elismert nagyságok (Boechi, Villani, Italicó Brass, Calcagnadon, Moroni, Cucchiari stb.) új alkotásai közt sok a figyelemreméltó érték, de belőlük is éppúgy, mint a legfiatalabbakból, hiányzik a nemzeti különvalóság rokonító vonása. Ilyen kapocs legföljebb a futuristák régebbi csoportját tartja össze, míg érdekesebb új erőik mind harmonikusabb dekoratív kompozíciókkal haladnak az egész irányzat végső következményei felé. Mennyivel egyzűbb a lengyelek szép terme vagy a széles skálájában is faji vonásokkal könnyen érzékelhető egységbe fűzött német gyűjtemény. Itt, Becker-Gundahl, Fritz Erlea, Samberger, Schwalbach vásznai és az osztrák szobrászok, Barwig, Frass és Ambrosi kis bronzai között látható az egész tárlat néhány legkiemelkedőbb jelentőségű munkája.

A profán művészet átlagos színvonalán is alul marad helyenként az olasz, osztrák, német és magyar műtermekből kikerült egyházművészeti anyag, melynek lehető fölszaporítása céljából sok vázlatos apróság, műhelytanulmány és az ad hoc-

készültség bántó hatását keltő hamari munka is bebocsáttatást nyert. Templomi tárgyú festménynek, szobornak nehezen találkozik ma vevője, a művész drága vászon, márvány vagy bronz helyett tehát inkább olcsó papírra veti vagy agyagba gyúrja gondolatait, amelyek legtöbbször önmagukért sem elég fontosak és kedvesek néki ahhoz, hogy értékesebb anyagot pazaroljon kifejezésükre. Ilyen is telik éppen, ha kell, — mintha ezt mondaná a közönyös bravúrral készült tervek egy része, míg a másik bibliai vagy legendás tárgyakon sem ad mást, mint ami alkotóját profán témáin, mesterségbeli vagy művészi szempontjából az eszmei tartalomtól függetlenül érdekl. Belsőség, elmerülés, áhítat melege csak nagy ritkán derül ránk egy-egy kész munkáról, de egymást érik az olyanok, melyeket templom falán, imádkozó hívó szeme elé terítve el sem képzelhet az ember. Az utóbbi szempontokra, az egyházművészeti munka rendeltetésére legtöbb figyelemmel az olaszok vannak, de a templom igényeinek szolgálatával viszont ők párosítják a legkevesebb művészi őszinteséget. Egyéniségét megőrző, modern formanyelvét érvényesítő, a konvencióval meg nem alkuvó és mégis hivatásának megfelelő, tehát modern egyházművészetet csak az a művész adhat ma, mikor könnyen kezelhető hagyomány nem áll rendelkezésére, aki a vallásos tárgyat saját lelke élménytartalmával tudja megtölteni. Igen kevés akad a kiállításon, meggyőző példákkal legelőbb a német grafikusok és fafaragók szolgálhatnának, s magyar csoportunk mai művészei mintha teljesen híjjával volnának a feladatukhoz való lelki viszonynak. Mérsékelt sikerüket azért nem is szigorúan egyházművészeti alkotásaiknak, mint inkább templomi ornamentikáknak s liturgikus iparművészeti munkáknak köszönhetjük.

Várady Imre.

Tanulmány és regény a fasizmusról. Olyan nemzeti újjáébredés, melyet a fasizmus a mai olasz politikában és szellemi életben jelent, természetesen fölkelte a külföld érdeklődését és az olaszokat az áramlat közelebbi meghatározására, elméleti vizsgálatára sarkalta. A fasiz-